

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару
(м. Харків, 29 травня 2015 року)

В и п у с к 6

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару
(м. Харків, 29 травня 2015 року)

Випуск 6

Харків
«Право»
2015

Марочкін Олексій Іванович

молодший науковий співробітник сектора дослідження проблем судової, слідчої та прокурорської діяльності Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук

ЕЛЕМЕНТИ МОТИВУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ СЛІДЧОГО

Серед загальних засад кримінального провадження, закріплених у ст. 7 КПК України, особливе значення мають законність, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності. Гарантіями їх реалізації у правозастосовній діяльності слугує, зокрема, вимога мотивування процесуальних рішень (ст. 110 КПК України).

Мотивування є процесом формулювання (письмове викладення, документальне оформлення) слідчим у рішенні сукупності належних і достатніх фактичних, правових та етичних мотивів і підстав його прийняття. Результатом цього процесу є вмотивоване рішення, тобто таке, в якому мотивування набуло свого завершеного вигляду у відповідності із вимогами закону. У такому рішенні слідчий наводить логічно побудовану, переконливу систему фактичних, правових й етичних мотивів та підстав. Вказані в ньому мотиви та підстави мають відповідати матеріалам кримінального провадження, пояснювати й обґрунтовувати висновки слідчого з питань, які вирішуються у рішенні, та виражати його переконання у правомірності цього рішення. Вмотивованим слід вважати рішення, у якому виконане його процесуальне завдання та досягнута його процесуальна мета.

За своїм змістом мотивування рішення є комплексним поняттям, що складається з декількох елементів – фактичних, правових та етичних підстав й мотивів його прийняття.

Підстава прийняття рішення є, власне, тим головним, на чому ґрунтується процесуальне рішення слідчого, чим воно пояснюється, виправдо-

ується. В якості таких підстав можуть бути явища і предмети об'єктивної дійсності, що існують поза свідомості слідчого та не залежать від його волі. Іншими словами, підстави є зовнішніми причинами, що спонукають слідчого діяти певним чином та визначають спрямованість цієї дії. Вони поділяються на фактичні, правові та етичні.

Фактичні підстави – це дійсні, реальні події, явища та речі матеріального світу, існування та значення яких має бути відображено у матеріалах кримінального провадження шляхом належного процесуального оформлення (закріплення). Правовими підставами виступають певні норми (приписи) закону (в першу чергу кримінального і кримінального процесуального), якими повинен керуватися слідчий при прийнятті конкретного рішення. Нарешті, етичні підстави прийняття слідчим рішення складаються із сукупності правил поведінки, норм моралі, які панують у суспільстві.

Наступним елементом мотивування є мотиви прийняття рішення, тобто сукупність міркувань та доводів, за якими слідчий дійшов до свого рішення і які він наводить на підтвердження правильності своїх висновків. Мотиви, в свою чергу, також поділяються на фактичні, правові та етичні. Фактичними мотивами є судження слідчого з фактичних питань. Вони засновані на правильному розумінні ним об'єктивної дійсності (тобто знанні), перш за все, обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та умінні вірно й обґрунтовано навести своє знання у рішенні.

Правові мотиви – це судження слідчого з питань права, в основу яких покладене вірне розуміння ним норм матеріального та процесуального права, яке відображає правосвідомість слідчого у його процесуальних рішеннях.

Етичними мотивами є судження слідчого з питань етики та моральності, засновані на належному розумінні ним загальнолюдських норм моральності та етичних норм професійної діяльності, які відображають духовні цінності слідчого та його громадянську позицію.

Що ж до співвідношення мотивів та підстав, як елементів мотивування, зазначимо, що первинними є підстави. Мотиви ж, в свою чергу, виникають у свідомості слідчого породжені зовнішніми підставами й обумовлюються його правосвідомістю, життєвим та професійним досвідом, духовною та громадянською позицією. Саме тому, вважаємо, підстави і є обов'язковим системоутворюючим елементом мотивування процесуаль-

них рішень слідчого, оскільки зазначення слідчим у рішенні самих лише мотивів його прийняття є недостатнім для досягнення правомірності рішення. Роль мотивів підвищується під час застосування слідчим норм закону, що містять оцінні поняття, тоді ж як підстав – при використанні формально визначених норм закону.

Для того, щоб мотивування процесуальних рішень слідчого було якісним, його складові частини – мотиви та підстави – повинні відповідати певним вимогам – належності та достатності. Належність мотивів і підстав означає їх прямиий зв'язок із конкретним кримінальним провадженням, а достатність – таку їх сукупність, яка є необхідною для прийняття правомірного рішення.

Таким чином, мотивування є однією із важливіших вимог, що пред'являється до процесуальних рішень слідчого. Його повнота і ясність надають процесуальним рішенням слідчого переконливості та конкретності, формують у учасників кримінального провадження та інших осіб впевненість у їх справедливості, забезпечують свободу їх оскарження.

Музалевський Микита Сергійович
курсант 3 курсу Інституту підготовки
юридичних кадрів для СБУ Національного
університету «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах реформування сучасної кримінально-правової системи актуальним є дослідження питань такого інституту як контроль за вчиненням злочину у формі контрольованої поставки, оскільки його регламентація є новелою і викликає багато суперечностей як в теорії, так і при практичному застосуванні.

Контроль за вчиненням злочину є одним із найскладніших в організаційному та процесуальному аспектах, але водночас одним з найефективніших видів негласних слідчих (розшукових) дій спрямованих на виявлення злочину, осіб, які його вчинили та притягнення їх до відпові-